

**“Manuale dell’uomo domestico” („Наръчник на Домашаря”)
от Бепе Севернини**

Превод от италиански: Мая Йонкова

Рецензент: ст. ас. Дария Карапеткова

Първо издание Bur Saggi: ноември 2003

Трето издание Bur Saggi: февруари 2005

*На всичките жени, които са ме
търпели (някои още ме търпят)*

„Когато четем, не търсим нови идеи, а мисли,
които вече сме имали и които получават

потвърдителен знак на страниците.”

Чезаре Павезе, „Изкуството да живееш”

Италиански Полароид

(Един вид въведение)

Това е едно последователно въведение, написано от един непоследователен човек. Бях си обещал, след „Наръчник на несъвършения пътешественик” (Рицоли, 2000), да не събирам други откъси в една книга. След това открих нещо. Даже – две неща. Преди всичко е невъзможно да вземеш триста списания във влака, в леглото или на полето. А пък и, ако не бях решил да публикувам този втори „Наръчник”, всичко което бях написал за „Аз – Жената” (това не е екзистенциално признание, а женската притурка на “Кориере дела сера”), щеше да се погуби.

Ще кажете: кого го интересува? Ами мен! И надявам се, че и някого от вас. Самозалъгвам се, всъщност, че написаното се е харесало на прочелите го. И че може да се хареса на онези, които не са запознати с него. Това, наистина, не са статии от ежедневник, свързани с актуалните събития. Това са камъчетата на една мозайка. Даже, те са Полароидите на тези години (1996-2002). И знаете ли? Този път Полароидите са по-добри от снимките. По-ефикасни и непосредствени.

Пиша тези неща, защото ми се струва честно. Но съм убеден, че много хора трудно ще повярват, че следващите страници не са се породили като глави на

книга. И аз останах изненадан, когато забелязах как едно разсъждение води до друго и взети заедно обясняват една теза. Не мислех, че съм писал толкова за семейства и деца, офиси и магазини, автомобили и ваканции, за настъпването на електронната поща и за италианската употреба на мобилните телефони, забележително гениална и извратена.

Но кой знае – може и да не е толкова изненадващо. Може би не е толкова странно, че от една седмична рубрика се получава портрет на италианското ежедневие. Ако петдесет и две съботи правят година, шест години правят епоха. Епоха, в която са се случили много неща.

Животът ни претърпя рязко ускоряване и настроенията се преобърнаха. От средата на 90-те години до днес се промениха навиците и фиксидеите, любопитните новости и покупките, страхът и самоснихождението (и двете бележат покачване), настроенията и правителствата. Светът се промени, и Италия – въпреки че понякога го забравя – е част от света.

И все пак, няма да намерите в тази книга директни отпратки към големите събития през тези години, за които и аз съм писал в “Кориере дела сера” и “Икономист”. Ще намерите, за сметка на това, рецидивите от тези събития. Целият личен, семеен, социален и емоционален *damage* на тези факти (извинете ме за термина *damage*. Но ако не използвам от време на време някой английски израз, какъв италианец ще съм?)

В рубриката „Аз – Жената” (както и в тази на „Qui Touring”, от която съм заимствал няколко въвеждащи идеи за последните глави), избрах да се концентрирам върху ежедневието и да го анализирам детайлно. Монтанели ме

научи да се поставям винаги на мястото на читателите. Ами, аз си ви представям събота сутрин, най-накрая спокойни, в леглото, в кухнята, в някое кафене. И исках да ви предложа онова, което в Америка наричат *food for thought* (храна за размисъл). Естествено, забавната храна се смिला по-добре.

Предполагам, че разсъжденията, които ще прочетете сте ги правили и вие: аз искам само да ви помогна да ги затвърдите. Да ви предложа материал за разсъждаване, поводи за усмивка и равносметка, възможност за малко смях, боеприпаси, за да вземете на подбив жена си, гаджето си, приятелите си, колегите. И, разбира се, жените си, годениците си, приятелките си и колежките (които са ни постоянни съучастници, ако не за друго, то поне, защото ни търпят).

Ето, изповядох се. Сега опрощението се пада на вас. Пожелавам си този „Наръчник на домашаря” да ви забавлява и да ви накара да мислите за света и за начина, по който живеем. Италия, всъщност, се крие в детайлите, някои от които са невероятни и ценни. Като златотърсач ги събирам и ви ги поднасям. Уведомете ме дали са камъни или самородни късове.

Крема, септември 2002

Нещата, които правим

ВКЪЩИ

Някога къщите се строяха, след това се обитаваха. Днес сме непрестанно на строителна площадка: събаря се, махат се врати и прозорци, подове и плочки. Щом се приключи, се сменя собственикът. И пак отначало.

Ремонтът в съвременното общество замени философията. Това е начин да запълним времето, с тази разлика, че архитектите вдигат повече шум от философите (а и философията не се облагаше с ДДС). Преграждат се стаите, повдига се подът, снижава се таванът, разширява се кухнята: кооперациите са недоволни кошери, а старите сгради са храмове, в които семействата предизвикват боговете на градоустройството (като смятат акта на рушенето за „чудесна поддръжка“). Носещите конструкции на къщите ни са застрашени, или по-точно: те са в ръцете на весели зидари от Бергамо, които говорят за Аталанта¹, докато дялкат нашият живот.

Трескавият ремонт вече има игрови характер: разположението на стаите в

¹ „Аталанта Бергамо” е италиански футболен клуб

жилищата се променя непрекъснато. Така, ако отидете на вечеря при стари приятели и се насочите към банята, ще се озовете в стаята на детегледачката (а момичето може и да не ви се зарадва, особено ако вече сте започнали да се събличате). Навремето един читател ми писа - „сградите имаха логична конструкция по технически и практични причини” (кухни над кухни; бани над бани; спални над спални). Днес анархията е пълна. Ядем под канала на пералнята (или още по-лошо), спим над хол, населен с младежи рокаджии. Отдушниците на кухните излизат отвсякъде. Фасадите напомнят на сирене Грюйер, докато балконите поднасят на вятъра белите орбити на сателитните чинии и матираните прозорци, които са италианският начин за получаване на допълнителна стая напук на пространствените правила.

Какво ни готви бъдещето? Нищо специално: вероятно най-накрая ще си държим вкъщи зидарите, за да ни бъдат винаги на разположение. В крайна сметка, какво ни трябва? Едно таванско помещение, обитаема кухня, трета баня и петдесет хиляди евро годишно за разноските по тях.

Купуването на плочки се считало за въпрос от второстепенно значение. Глупости. Преди всичко грешките тук често са непоправими (или по-скоро, поправими са само като се купят други плочки). Неподходящата облицовка ще ви гледа враждебно години наред, било от стената на банята или от кухненския плот, като ви напомня за някогашното недомислие. И не само това. Плочките са суровата

и пъстра душа на нацията: цапат се, драскат се, пукат се, и глождят деликатно съвестта. Да видим имената им. Фантазията на производителите и архитектите изглежда без граници. По-чувствителните ще се смутят.

Например, не вярвам, че съществува и една-единствена плочка в безкрайното национално производство, която да приеме да бъде „светлосиня”. Има цвят спинакер синьо, светлосиньо малва, сирокко, акупа ди Бая Сардиния и сахарско небе (не си измислям, цитирам). Всъщност, както всяко дете може да потвърди, всички са светлосини; но, тъй като имената са безплатни и в Сахара никой не протестира, фирмите производители са задействали въображението си. Съмнявам се, че са наблюдавали небето на пустинята. От това, което знаят, то може да бъде и грахово зелено. Но в момента на избора нямат съмнения: онзи, който пренебрегва светлосиня плочка, може да бъде съблазнен от небето на Сахара (като го плесне в тоалетната).

Не подценявайте такъв екзотизъм от каталога. Смелото цитиране на цветовете е доказателството, че сме стигнали до това да натъпчем всичко в търговската каменотрошачката, а после да гледаме в края ѝ с надеждата да излезе някаква емоция. Това важи за плочките и за дрехите, за обувките, и за автомобилите. Няколко посещения при дистрибуторите ми разкриха съществуването на бяло Казабланка, космическо зелено, джазово синьо, светкавично червено и вулканично черно. Думи, които всъщност никой не употребява („Скъпа, мога ли да взема колата бяло Казабланка?”, „Скъпи, кажи ми: пак ли си пил?”), нито служителите от КАТ („Космическо зелено превозно средство се движеше в посока юг, когато джазово син фургон навлезе в лентата...”). Признавам: бих желал да подложка на

психоанализа откривателя на тези имена. Но, тъй като не съм психоаналитик, ще се задоволя да го покана на закуска, да вперя поглед в черно вулканичните му очи, и да го видя да става светкавично червен.

Ето няколко запитвания на миланци в най-известния железарски магазин на града - "Меаца". Въпросите са събирани от продавачите в продължение на години. Пълният списък (девет страници) е изумителен. Когато съм в лошо настроение, прочитам няколко реда от него. Нека вметна няколко възможни обяснения - мисълта на брикольора е загадъчна и кой знае какво крие.

Имате ли пластилин, за да монтирам кухнята?

(замазка?)

Имате ли механизми за еваристични прозорци ?

(Vasistas?)

Търся дръжки с патка.

Имате ли самозалепващи се пирончета?

Имате ли паравани за котки?

Снахата ми поиска лейкопласт с карфици, който, като се поставя на перилата на балкона, да боцка ръцете на внуците ми и те не се облягат. *(деца или гълъби?)*

Имате ли държачи за вратовръзки на батерии?

Имате ли куки за окачване на спечелена чиния със „Сицилианска сол“?

Продавачът показва на клиента колело за мебели и казва: „Вижте, в сравнение с вашето е малко по-ниско”. Клиентът: „А създава ли проблем със скоростта?”.

Имате ли карабинери за щорите?

Имате ли хайки за мебели? (*гайки?*)

Имате ли магически пирони?

Нямате ли някаква леко оживена дръжка?

Имате ли алуминиеви консерванти?

Бих желал пластмасово цокълче с подмишница.

Има ли нещо за завинтване на дросел?

Къде мога да видя лапичките за маса? (*обикновено се говори за ”крака”. Но клиентът трябва да е открил сходство между масата и домашното куче*)

Имате ли магнит са стъкло?

Нямате ли от тези малко по-квадратни колела?

Извинете, бих желал един метър от 5 м.

Търсех си човек за дрехи. (*манекен?*)

Имате ли дръжки със загар?

Имам нужда от ключалка за дръжка, която се върти на празен ход.

Имате ли попивателни за калорифери?

Търся обширен кант за пердета. (*Обшит?*)

Извинете, тази кофа за боклук става ли за банята ми?

Последният въпрос ми е любим. Как бих желал да видя тази миланска баня!

Ако бях социолог, бих си взел за асистент специалист по рамки. Това, което италианците слагат в една картина и след това, за съжаление, окачват на стените, не представлява само индикация за индивидуални смущения, но е и модел за националните фиксидеи.

Отдавна подозирах, че проблемът е сериозен, а няколко скорошни посещения в магазин за рамки ме убедиха, че имам право. Най-странни предмети бяха пръснати на щанда и опрени на стените, готови за потомците (които, бидейки потомци, не могат да протестират); имаше имитации на египетски папируси и списания, гигантски смразяващи изображения на деца и листи от календар, старинни щампи на поне три години и големи плакати на Карибите, които, окачени в стаята на един юноша, могат да обяснят бягство от вкъщи.

Специалистът по рамки, като видя моето удивление, се усмихна. Със спокойствието на мъдрец каза:

– Това, което виждате е нищо. През последната седмица - обясни той, е трябвало да поставя рамки на потна тениска за футбол (било му е забранено да я пере) и на чифт чорапи (явно имали автограф); осем рисунки с порнографско съдържание, дузини маслени картини и безброй репродукции, всяка една от които е струвала една десета от рамката, в която е била поставена. Предишния ден е трябвало да направи специална рамка - един вид висяща кутийка - за показ на сутиен, който един клиент бил получил като подарък в дискотека (това, поне, беше официалната версия).

Хайде помислете! Туристическият феномен, който антрополозите наричат „рамкиране и издигане“, (колкото повече даден предмет се излага на показ, толкова по-желан става) вече се е пренесъл в домовете. В други страни това не се случва. В Съединените щати, например, цените на рамките по мярка са непосилни и това обезкуражава експериментите. В арабския свят липсва традиция, а в Япония липсват стени. В Италия, обаче, вече сме на етап препариране на близкото минало: всички са загрижени да балсамират спомените си, преди да са избягали от ръцете и от ума ни.

Вече никой няма да бъде пощаден. Нито долуподписаният, който има сметка при продавача на рамки, нито продавачът на рамки, а подозирам, че той би могъл да сложи в рамка страниците на долуподписания.

Наблюдавайте ги, когато отидете в чужди къщи. Те са лъскави, здрави, неотразими и неразрязани. Това са прочутите стълбищни книги - тайно богатство на италианската култура.

Стълбищните книги, естествено, не се намират само по стълбите, но и до калориферите, по коридорите, излежават се също под телевизора (тъй като винаги стърчат със сантиметър). Занимават се с великолепни теми (разкопки, църкви, живопис, история, пътешествия, плажове и гастрономия) и имат бляскави илюстрации. В редки случаи са купени. Почти винаги идват сами, като мислите. Този, който ги разпространява, е пълен с добри намерения. Банки, асоциации,

дружества, институции, фондации: те са поток, който не се излива в морето на пазара, а поема по мистериозни канали. Подаръци, сувенири, спомени за госта, дарове за лектора. За шестнадесет години срещи в Лайънс и Ротари (1984-2000 г., сега съм бебе-стипендиант от бранша) натрупах огромна библиография за камбанариите в Италия. Стълбата на дом Северини може да мине и без стените. Достатъчни са ѝ томовете книги.

Нека повтаря: почти винаги стълбищните книги са прекрасни. Красиви, с мирис на гланцирана хартия, с предисловие, в което някой се пита как човечеството (банката, страната, провинцията, клубът, асоциацията, планинската общност) е могло да съществува без тях до този момент. Даже са интересни: при условие, че са в интересите ни.

И, може би, тук е решението. Стълбищните книги не трябва да се оставят на стълбата, а постоянно да се преместват. Рано или късно те ще намерят идеалния получател: някой, който ще ги разлисти, ще ги прочете и прочетени – ще ги понамачка накрая. Тези дни запазах един фотоалбум от следвоенна Италия (интересуваше ме), но се освободих от един том за Амброзианската библиотека (дадох го на начетен приятел от Милано), книга за Дукати (на един зет - моторист), един изследователски том за Буда (на четиридесетгодишен ориенталист), каталог за дизайн (на изтънчена сътрудничка). Анастатичният² том за машини-открития (*Theatrum Instrumentorum et Machinarum*) отиде при един приятел архитект.

На всеки от тях казах това, което правех: търсех дом за една книга. Място, където някой да я обича и оценява. И да не я слага на стълбата.

² Анастатичен печат (гр. anastasis – възстановяване) – технология за подготовка на стари отпечатъци и възпроизвеждането им чрез повърхнен печат.

Хвала на минималното необходимо неудобство: горко ти ако всичко ти е много лесно. Малко трудност помага на мускулите и настроението. Машините са направени да ни пестят усилията: от бормашината до миксера, от орехотрошачката до електрическите стъкла на колата. Ако трябва да се възползваме от всички улеснения, които ни се предлагат, ще се превърнем в амеби (наоколо вече се вижда някоя и друга). Нека да е ясно - това не е покана да се чупят орехи с главата и да се пробива стената с пръсти, а е само предложение да не премахваме неудобствата от живота си. Те също са ни нужни.

Ето един пример, за да стане ясно. Случи ми се да помагам на гости, които пристигат на вратата ми (втори етаж) с изцъклени очи и издават притеснителни хрипове. Като дойдат на себе си, признават, че са роби на асансьора: единствените стъпала, които познават вече, са тези на кариерата. Грешка! Лишаването, от време на време от асансьора, има три предимства: човек не остава затворен, избягва малоумни разговори и се поддържа във форма. Някой на осемдесет години, който изкачва двеста стъпала на ден (пет пъти по четиридесет стъпала) ще има дишане, за което един асансьорджия на петдесет години може само да мечтае. Сценарият с планинския велосипед два пъти в годината, всъщност, не върши работа.

Запомнете, обаче, че необходимото неудобство е постижение. Никой не ни го подарява. Всички се опитват да си опростят живота, като елиминира усилията. Понякога подаръкът трябва да бъде приет (компютърът е по-удобен от пишещата

машина; автоматичните врати ни спестяват ругатните по останалите врати по пътя, които чакат нечия ръка да ги отвори). Друг път подаръкът не е необходим. Като почнем от доста ненужната джунджурия (шапчицата с климатик, която искаха да ми продадат в Америка), та стигнем до интелигентния домакински уред - удачен за хотел, но излишен в дома ни. Няма да позволя, например, някой да ми отнеме примитивното удоволствие да отворя кутия с белени домати с отварачката за консерви (по възможност без да си срежа пръст). Не приемам да бъда заобиколен от уреди за лед, резачки и (ужас!) машини за кафе. По едно време бях обявил война и на съдомиялнята, докато не ме информираха, че ще трябва да я заменя аз.

Както катеричките с приближаване на зимата мъжете и жените пълнят бърлогата със запаси. Не става дума за жълъди (което би било ексцентрично, но безвредно). Става дума за планове и преди всичко за предмети.

Есента е сезонът за трупане и на идеи. Едни се кълнат, че искат да научат английски, други си обещават отново да тръгнат на гимнастика, трети почват да пълнят жилището си с продукти от всякакъв вид. Всяка вечер асансьори и стълби носят нови предмети към домовете ни, а не можем да изхвърлим част от тях през балкона на Нова година, както правеха едно време в Неапол. Резултатът е, че жилищата ни стават складове и големи халета (не в смисъл на супермаркети, а на големи складове). Сещам се за видеокасетите: с тези, които ме заобикалят, бих могъл издигна колона, висока колкото къщата; или да си направя укрепление и да

играя на „Форт Апахи“³. Много от тези касети не ги искам. Идват сами, по незнайни пътища, не знам с кого да ги разменя, а ми липсва кураж да ги изхвърля (а пък и не съм намерил още подходящия плик: пластмаса, химически продукти или обикновен боклук, както подсказва инстинктът, след като сме гледали някои филми?).

Предлагам име за тази социална болест: *многизъм*. Обективно обектите (предмети) изморяват, ако превишат определено количество. Когато заемат всяко чекмедже, всеки рафт и всеки килер, настава паника. Има гардероби в италианските къщи, които би трябвало да носят табелка „Опасност от лавина“. Като ги отворим, рискуваме да бъдем затрупани от дреболии, малки електродомакински уреди, стари играчки, уроци по английски език, кутии и четки (имам страхопочитание към четките: лесно се плъзгат надолу). Търговският порив у нас е обратно пропорционален на нуждите ни: и е много изгодно да обвиним рекламата. Истината е, че в морето на света използваме предметите като спасителен пояс. Помислете що за отчаяние е, ако някой се окаже корабокрушенец, вкопчил се в две видеокасети на Гинто Брас.

Навремето тези, които не искаха да хвърлят нищо, бяха бабите и дядовците: израснали в една по-бедна Италия, те бяха пестеливи по природа. И не само. Много от предметите им напомняха миналото и затова искаха да са около тях, да са сал в

³ Fort Apache, 1948 г. (уестърн)

морето на модерността. Сега явлението се разпростря върху децата и внуците. Италианските Пазители вече нямат възраст.

Тези индивиди почти винаги, са от мъжки пол. Докато съпругите и майките с футуристични нагласи обхождат къщата с големи черни чували, съпрузите и децата тичат да скрият измачкани пуловери и деформирани чанти, поздравления за Коледа 1982 г. и изтъркани аудиокасети, бонбони от непознати и стари списания. В следващата глава ще прочетете за борбата ми да задържа вкъщи първия си компютър (Apple Macintosh SE, 1987). За сега удържам фронта, но любимата противничка не се предава и търси нови цели. В събота – хитър като Одисей, бърз като Ахил – скрих старите фланелки. Жена ми казва, че изглеждат като парцали. Аз отсичам, че са текстилният ми дневник.

Тук е и тази, с която играех волейбол в гимназията „Ракети” в Крема (1971 г.): виолетова и огромна, наследена от един гигант от 10^a клас. Ето и тази, която донесох от първото пътуване до Америка (1977 г.) с името, щамповано на гърба; и другата на черно-бели ромбове, находка от ска фазата ми, своевременно преодоляна (1980 г.). Има и тениски от английските конгреси, с надпис „I love Maggie” (1984 г.); и тези от срещите на високо равнище САЩ-СССР (Вашингтон, 1987 г., Москва 1988 г.), с „Mickey Gorbaciou”, облечен като Мики Маус. Тук е и фланелката от Хотел Бела Виста в Макао (1986 г.), където дори дипломирал се правист право можеше да се чувства Киплинг; и подарената ми от момиче от Бейда, от Пекинския университет, временно преместен на площад Тянанмън (1989 г.).

Как да ги хвърля? Не мога. Всъщност, задържам. Даже: пазя. Само аз и котката знаем скривалището. Ако някой колега съхранител и член на тайно общество се заинтересува, мога да определя тайна среща.

Една читателка пита: към коя категория принадлежи човек, който винаги има нужда от предмети-придружители и държи дубликати на всичко на всяко място? Лесен отговор: към Склададжиите.

Склададжията принадлежи по право на Великите италиански фигури. Склададжията не е Многист (който скрива и забравя), и не прилича на Пазителя (който скрива и обожавя). Склададжията знае точно къде са неговите запаси. Познава лабиринта, където е скрил петдесет рула тоалетна хартия. Той е способен да открие за секунди пастата за зъби от запасната (затова докато си миете зъбите, наблюдава запенените ви венци: иска да види дали имате нужда от него/нея).

Може би уважаемата читателка не си дава сметка за това, но Склададжията от ХХІ век е невротик. Във времето на изобилието, той/тя трупа, събира, заделя, прибира. Това, което американците наричат *panic buying* (покупка, продиктувана от паника) се превръща в радост. Склададжията хуква към супермаркета преди *Millenium Bug* и се връща там набързо след 11 септември. Сега чака други катаклизми.

Склададжията се срамува малко от тази мания. Преди години открих тридесет самобръсначки с две ножчета в куфара на един приятел (ваканцията беше десет

дни). Като го попритиснах, призна, че тяхното мълчаливо присъствие го кара да се чувства сигурен. Имам приятелки, които тръгват на път с количество аспирин, способно да излекува отряд кирасири (включително и конете). През цялото пътуване очакват някой да настине и да поиска помощ: ако не се случи, се дразнят. Познавам даже един гребеноманиак (маниак на гребени). Слага ги навсякъде, а няма повече коса от министър-председателя.

Какво да направите, ако имате вкъщи Склададжия? Ако сте се омъжили за него, можете винаги да се карате. Ако става дума за баща или майка, трябва да ги понасяте. За да се поотпуснете, от време на време е позволено да нарушите реда в килера, като преместите тоалетната хартия при спагетите, а спагетите при праха за пране. На този етап предложете търсене на съкровището. Склададжията родител ще заплаши първо с отмъщение. После ще има да се забавлява.

Защо една ужасна дума като „рециклирам” е имала успех? Защото тя е потребност за човека, а в италианския не съществувал еквивалентен термин.

Глаголите „хвърлям”, „изхвърлям”, „премахвам” и „бракувам” носят със себе си чувство за вина. „Рециклирам”, обаче, е химн на радостта. Хвърлям с детински ентузиазъм, а някой е готов да оцени отпадъците ми. Рециклирането е антибиотикът за *многизма*, консуматорски вирус, проучен няколко страници по-горе. Този, който събира метални отпадъци, почти никога не го прави, за да спести: само търси смекчаващи вината обстоятелства.

Не всичко може да се рециклира, естествено (госпожо, например съпруга Ви трябва да си го запазите,). Много домашни обекти могат да бъдат обработени като колите, даже и при отсъствие на правителствени подбуди: електродомакински уреди, велосипеди, пишещи машини, фотоапарати, телефони, фотокопирни машини, стерео уредби, компютри. Кой ще вземе тези неща? Не всички имат приятели, заинтересовани от покупката, роднини, примирени с подарък, или куража да пуснат обяви в списания за втора употреба и да рискуват нощни обаждания („Ало? Обаждам се от Бари. Каква отстъпка ще ми направите?“). Рециклирането, следователно има бъдеще. Верига спортни магазини лансира бракуването на ски, докато други плащат на клиента, за да си ги задържи (моят гараж е пълен със ски, модели от 1964 г. до 1994 г.: интересуват ли ви?).

В Лондон магазин на Уест Енд предлага рециклиране на текстил (петдесет лири стерлинги на този, който си замени старата дреха.). А за джунджурийки и машинарии какви са възможностите? Само Музей за антики, като този, който оборудвах на село (излагам и сметачна машина от 1950 г., камера от 1960 г., диктофон с касетка от 1970 г., факс от 1980 г. и касетофон от 1990 г.). Необходим е, обаче, просторен таван. И някой, който от състрадание да има желание да го посети.

Никога не съм се съмнявал, че “разделното изхвърляне на отпадъците” (където съществува) ще има успех. Не разчитах толкова на чувството за граждански дълг на нацията, колкото на нашата домашна педантичност.

Това, всъщност, е една изтънчена фиксидея, която кара неподозирани професионалисти да преминат през къщата си с мъртва муха в ръка, за да достигнат до кофата за влажни отпадъци. Знам за академични блондинки, които телефонират нощно време на колегите, за да разберат къде да изхвърлят черупките на мидите (отговор: всякакви видове миди - в сухия боклук; черупката на ракообразните – във влажното). Наскоро, на вечеря, ме попитаха дали и аз махам етикетите от бутилките, за да изхвърля едните при стъклото, другите при хартията. Отговорих, че слагам бутилките, лекарствата, листата от олеандър и счупените термометри в един и същ контейнер, а след това го продавам на пакистански трафиканти на ядрени отпадъци. Преди да разбере, че се шегувам, домакинята преглътна два пъти.

Защо ни харесва толкова да разделяме всичко в подредени кофи, кутии и контейнери? Защото дейността е частна, преди да бъде публична. Необходимата прецизност в разделянето на боклука не е различна от старателността на този, който претендира за лъснати настилки (с изключение позволениято, дадено на кученцето да нацапа тротоара). Разделното събиране на отпадъците събужда малкия химик и ученика в нас. В крайна сметка това е една задача за домашно и дори не е от най-трудните.

Периодичното предаване на отпадъците е кулминационна точка в този експеримент: една необходима дейност, за да може да се започне отново. Приближете се някой път до кофите за събиране на стъкло. Ще видите бащи, който

се състезават тихичко с децата, за да изхвърлят бутилките вътре, където ще експлодират с гръм и трясък. Ето, вероятно би трябвало да съчетаем тези детски удоволствия с всеки граждански дълг. Кой знае: ако за данъчната декларация е необходимо да се залепят всички квитанции върху красив цветен албум (подредени по дата), бихме се справили с неизплатените данъци. А пък ако и квитанциите са самозалепващи се като картичките на футболистите или на Хари Потър, със сигурност ще се справим.

Едно време много продукти (ножчета, бонбони, захар, цигари) се продавали в насипно състояние; не си ги спомням, но трябва да са били хубави времена. Днес опаковките са челичено здрави: възможно най-хигиенични и надежни, и все пак, трябва да ги отворим. Бурканчета, кутии, пликкове: всичко е затворено безкрайно ефикасно. Да вземем бутилките! Едно време само шампанското създаваше механични проблеми: затова отварянето бе поверено на мъж експерт, който, след няколко машинации, произвеждаше ужасяващ взрив, и сред аплаузи, изстрелваше тапата върху полилея.

Днес всичко е усложнено. Бутилките за вино са обвити с тенекиени качулки около гърлата им. Бутилките за оранжада имат капачки на винт, които при първото отваряне би трябвало да се отделят от гайката отдолу; но това невинаги се случва. Тогава е необходимо да се вземе нож и да се напънат точките на заваряване, или да

се завърти с Херкулесова сила. И в единия, и другия случай се рискува да се раздере ръката.

Живеем в годините на запечатването. Едно време вакуумираните храните бяха такава рядкост, че случая беше упоменат в рекламата: днес сирена, месо, зеленчуци, дискове и списания, са погребани в саркофази от прозрачна пластмаса. Този, който си яде ноктите, страда, защото не успява да отвори кенчетата (и сидитата). Много от опакованите кексчета, за да бъдат консумирани, се нуждаят от горелки. Въпреки цялата еднаквост шишетата с пяна за баня имат все чудати и различни капачки (така човек, гол и с мокро лице, трябва да мисли: „Става дума за „Баньобело” с капачка на винт или за „Баньопиу” с кроненкоркови капачка или за „Баньофреско” със запушалка за разливане?“).

Всичко това е дразнещо, но не е удивително. Цялата търговска организация изглежда базирана на факта, че нещата се купуват; отварянето им е по избор. Времето, което губим, за да режем, напъваме, мачкаме, въртим, хапем и късаме опаковки тип против срязване, напъване, смачкване, въртене и късане, е невероятно. Вярвам, че това прахосано време е затворено в един мехур, който се лута в някой ъгъл на вселената в очакване да бъде показан на всичките *product managers* на този свят в деня на страшния съд.

Някой, след като прочете оплакванията ми за ремонтите, плочките и търговските опаковки, ще помисли, че имам зъб на архитекти, стилисти и дизайнери. Е добре,

така е. Иска ми се да съм гласът на тяхната съвест. Докато ние, журналистите, запълваме страници едnodневки, които на следващия ден служат за избърсване на пода, архитектите създават действително предмети, предназначени да траят във времето: къщи и блокове, легла и кранчета, столове и лампи. Много от тези сътворения са гениални. Други, обаче, изглежда че са изучавани само, за да впечатлят приятелите (и те също архитекти), без да мислят за това, което едно време се наричаше „овчи народ“, а сега е известно като „краен потребител“.

От името на тази категория хора, ми позволете кратък протест. Най-вече ми е писнало от дизайнерите на електрически ключове. До преди няколко години осветлението в къщите се задействаше с щракане нагоре (за включване) и щракате надолу (за изключване); днес има плъзгачи, сензори, лостчета, копчета, бутони. Най-баналният прекъсвач е замаскиран в черен панел, снабден със седем черни бутона, пет от които неизползвани. Опитайте да купите старите модели, ако успеете (щрак - запалено, щрак - загасено). Ще ви кажат, че не отговарят на нормите. Опитайте да попитате каква е нормата, ще сменят темата.

Подозирам, че истината е друга. Раздразнени от гениалността на старите електрически ключове, архитектите и специалистите по вътрешен дизайн – с помощта на електротехниците, които се забавляват доста на наш гръб – са ги премахнали или са ги укрили съзнателно. Сетете се за баните на хотелските стаи. В Америка ключът за лампата е винаги бяла джаджа до входната врата отляво на височината на ръката. В Италия се среща във всевъзможни варианти и може да бъде скрит навсякъде: под огледалото, до сешоара, зад кърпите за ръце, над мивката, извън банята. Който става през нощта и му се налага да върви напред в

тъмнината, докато опипва стената и удря пищяла си в бидето, да не се сърди на Господ или на лош късмет. Нека знае, обаче, че някъде има архитект с нечиста съвест.

По време на наскорошните ми разхвърляни четива (Боргес, Лупо Алберто, Де Лило, Алфиери, Арбазино), ми попадна една странна книга – „Кафеварката на мазохиста. Психопатология на общите предмети”. Авторът, Доналд А. Норман, е един от бащите на когнитивната психология. Не се плашете: американските ерудити искат да бъдат разбирани (и обичат да забавляват, ако им се удаде случай).

Неговата теза е, че много предмети са лошо проектирани: ако по погрешка ги използваме, или откажем да го направим, вината е на този, който ги е проектирал и произвел. Защо, пита се Норман, ножиците пристигат без книжка с инструкции? Защото са перфектно пособие, с „възможности и ограничения за употреба” (халките са там, за да вкараме нещо: пръстите. По-големият пръстен предполага два пръста; малкият, един. Но ако използваме грешни пръсти, пак действат). Много от двадесетте хиляди предмета, които ни заобикалят, имат ненужни функции или имат полезни функции, управлявани от произволни действия („Елементите, които трябва да запомним, не носят някакво значение, нито имат особени връзки помежду си и с други вече известни неща. Това е машинално възприемане, бичът на модерния живот.”).

– Музика за ушите! - мислех си, докато четях. А след това правех списък на екстравагантните неща, които ми усложняват живота. Защо радиобудилникът е толкова сложен, щом трябва да прави само едно нещо: да ме буди? (Освен това цифрите са много ярки: трябваше да им завържа отгоре слънчеви очила.) Защо, когато забравя стъклата на колата спуснати, трябва да завъртя ключа, за да ги вдигна, а чистачките не са лесни за използване както реотаните на задното стъкло? Защо радиото има повече на брой команди, отколкото има целият автомобил? Защо никой интелектуалец не знае как да използва пералнята на съпругата си? Защо този компютър, ако напиша 1 в началото на изречението, отива на нов ред и пише сам 2? Кой е безумецът, който е проектирал телефоните на хотелите? Накрая, един огромен философски проблем: защо телефоните на Телеком имат бутон R, щом не служи за нищо? Да ни го каже Д. Норман. В неговите ръце сме.

Онзи ден не си намирах очилата, а да ги търся без очила беше доста трудно. Една от причините е, че новите ми очила са малки и тънки. Докато се лутах в нервната мъгла на късогледството, си мислех: ние сме си виновни. Създаваме невидими предмети, а после се оплакваме, че не ги виждаме.

Това не се отнася само за очилата. Случва се и с мобилните телефони. Съпругата ми би успяла да изгуби и голям като тухла джигесем, и е показателно (половината от домашните обаядания са нейни: търси сама себе си). Но феноменът е пред очите – така да се каже – на всички нас. Едно време мобилните телефони бяха големи,

тежки и пробиваха джобовете: производителите мъдро решиха да намалят размерите. Появиха се телефони, големи колкото тефтерчета, а след това като цигарени кутии. Сега сме с размерите на шоколадов бонбон. Ако някой не внимава, може да го отвори и да го сложи в уста (където ще позвъни, съобщавайки грешката).

А какво да кажа за ключовете на колата? Едно време бяха на връзка (доста видими); днес всичко се отваря с малко секси ключе или с минидистанционно управление: загубиш ли ги, свършено е с теб. А часовниците? Нося ултра плосък модел. Би трябвало да кажа: носех. Тъй като часовникът е останал на някое хотелско нощно шкафче. Ултраплоският часовник, всъщност, има една характеристика: плосък е. Много плосък. Изравнява се върху какъвто и да е рафт като Виет Конг⁴, и става невидим.

Трябва ли да продължавам? Продължавам. Когато за първи път сложих контактни лещи, (1977 г., да се харесам на момичетата) те бяха като парчета от бутилка. Паднеха ли, навсякъде можеше да ги намериш: в аудиториите, в пицариите, в басейна. Когато сложих отново лещи (2001 г., за да видя кога идва топката) си дадох сметка, че съм си сложил много различни предмети. Ама какви ти „предмети“. Съвременните лещи за еднократна употреба са понятия, монади, платонически идеи. Ето: виждам топката през една платоническа идея. Но и това не подобри моето волé.

⁴ Виет Конг (виетнамски: Việt Nam Cộng Sản) е военно-политическа организация в Южен Виетнам по време на Виетнамската война (1960-1975).

Развали се хладилникът въщи (при нас е хитро вграден в стената). Човекът по хладилниците се притече напълно спокоен, прегледа го и каза, че е по-добре да си купим нов. Синът ми избра веднага най-невероятния модел от целия каталог: електриково син, с фосфоресциращи рибки и медузи.

Предполагам, че продават три на година: първия на арабски шейх, втория на арменски контрабандист. Трябваше да се чака, за да намерят третия, който да доставят на семейство Севернини. След една бърза консултация, се договорихме на приемем „решение Флинтстоун“, или с други думи: всичко върху перваза на прозореца, като се възползваме от зимния сезон. Трябва да кажа, че мина добре. Иновацията се хареса на всички, включително и на котката, която можеше да проучи стоката, без да чака пред затворения хладилник.

Разказвам епизода, защото ни въвежда във Философията на Повредата, модерна версия на старата поговорка „всяко зло за добро“. Повреждането на хладилника в крайна сметка ни напомни, че студът не е изобретение на индустрията. Така, несъвместимият компакт диск с плейъра в колата ме накара да отворя отново кутията с касетките, където се бяха сгушили Том Уетс и Мариан Фейтфул (нека го кажем: никой не вие през нощта като тях). Двоен проблем за двата обожавани Макинтош (Apple, както и Интер, е вяра, която те подлага на изпитание), ме накара да почистя от прахта стария лаптоп и стария принтер, които се оказаха на ниво. Механичният ръчен часовник, изровен, защото новият остана върху нощното шкафче в един хотел (виж по-горе), може да сгреша до една минута на ден: но колко струва, всъщност, една минута? (тридесет и една лири, казваше Телеком, но

това не е верният отговор). Та да живее Предпоследната технология! Не може винаги да сме модерни, безупречни и актуални. Последният писък е интересен. Но не трябва винаги да се пици. Понякога е по-добре да понижиш гласа, и да се ограничиш с говоренето.

Спасителят в ръжта се питаше: къде отиват патиците на Сентрал Парк? Аз си задавам въпроса: къде изчезват химикалките къщи? Давам си сметка, че човечеството (и семейство Севернини в своята частност) трябва да мисли за по-важни неща; но признавам, че съм очарован от тези малки домашни мистерии на границата на паранормалното.

В понеделник поставката за химикалки на бюрото е пълна: черни, сини, зелени химикали, химикали, които пишат нездравно в розово, химикали, които не пишат. В четвъртък са останали само последните. Очевидно Химикалкоядящото Духче е решило, че не са му по вкуса. Останалите са изчезнали като сънищата сутрин.

Явлението е очарователно и поради това, че химикалките с пълнител – както лекарите и военните – са претърпели известно социално декласиране. Веднага след войната, една химикалка струваше половин заплата; днес ни оставят да ги крадем с шепи в хотелите. Всяко пътуване, конгрес, събрание, среща, произвежда химикалки с фирмено лого, които умоляват да бъдат откънати. Професионалната история на много от нас би могла да се напише, като подредим химикалките от къщи по протежение на коридора.

Защото това е въпросът: както и патиците на Централ Парк, химикалките се завръщат. Щом купим други, и старите (подигравателни) се появяват наново. Намерих химикалките на Хотел Пийс в Шанхай, които не пишат от 1989 г., но стават за рязане на хартия и са идеални за срязване на торбичка с картофи. Измъкнах от дълбините на един гардероб, страховитата химикалка-убиец, подарена от застрахователна компания, която ми съсипа едно сако през 1996 г. Видях отново „химикалките на архитекта”, които са равностойни на някои столове: изглеждат красиви и оригинални, но всъщност никой не ги използва.

Въпреки това тези появи са временни. След няколко дни химикалките започват отново да се местят, скриват се, затварят се сами в чекмеджетата: затриват се навсякъде и най-малко там, където биха послужили. Никоя химикалка, например, не приема да остане до телефона повече от четиридесет и осем часа. Ето още нещо като патиците в Централ Парк.

Нещата, които правим

В семейството

Жена ми твърди, че съм ексцентрик, защото настоявам да държа в хола един стар компютър Макинтош – кубически предмет, който ще работи дори ако падне от втория етаж. Отдавна престанах да го използвам. Оставих го там, защото го считам за по-изящен от повечето украшения върху мебелите, и защото му дължа много. Купих го през 1987 г.: една година след това написах първата книга и се освободих от лентите тип коректор, както и от миризливите коректори. Бях нов човек и голям досадник; трябваше всички да опознаят чудото на електрониката (и тези, които вече го познаваха, и тези, които не искаха да го опознаят). Този нов човек, въпреки това, скоро се озова със стар компютър. Машините набързо отминават: дори и съпрузите - отбележете си това - не остаряват със същото темпо. Имал съм доста мощни компютри, но не толкова очарователни. Запазих също и Макинтоша, който не можеше да бъде продаден – неговата търговска стойност не надвишава тази на радиобудилник (употребяван). Можех да го изпратя в изгнание на тавана (тъжно) или да го подаря на моден бар, който възнамерява да изпревари неизбежното връщане на модата от 80-те години (драматично: идеята, че трима любовници с козя брадичка си поставят аперитива върху моя Макинтош, не би ми дала да мигна нощем).

Така реших да го задържа и да го поставя в хола. Красив и безполезен е колкото

сребърната посуда. Няма нужда от лъскане и на никой не му минава през ума да го открадне. Жена ми го гледа с подозрение и може би ревнува (има право, някои от младежките ми увлечения не бяха толкова привлекателни и имаха доста по-усложнена оперативна система.) Баща ми, когато се качва да ни навести, вижда в него футуристична машина, а за сина ми е като антикварен предмет. Котката го счита за колега (когато минавам, галя и двамата). Аз не мога да го преценя, достатъчно ми е да го обичам. Наясно съм, че с машините трябва да бъдем безмилостни (в противен случай ще превърнем къщите си в музеи и ще ни се наложи да живеем в интервалите между една поправка и друга). Щайгата Макинтош е изключение. Така че, Хортензия, не пипай!

Имам цяла армия племенници (още ги броят, но би трябвало да са седемнадесет). Онзи ден, след една церемония за първо причастие, се появи един от тях с фосфоресциращо розова вратовръзка, тясна и къса, чист акрил. Внезапно видях сцена отпреди 23 години (какво да се прави) - паметта при Пруст се задействаше чрез бисквити, докато моята се активира при розова вратовръзка). Аз, 22-годишен, пред Метропол в Берлин, в очакване на един концерт на Толкинг хедс. Носех тази вратовръзка (вероятно ме виждаха и в тъмното) и бях щастлив. Имаше и такива, които носеха сако в същия цвят.

Не знам как розовата вратовръзка се е озовала на врата на Алесандро, 14-годишен, живущ в Комо, но го одобрявам безусловно. Може би жена ми я е

разкарала, дала я е на брат си, който я е използвал, преди да я сложи в един сак, който е бил отворен от някой, който е искал да провери какво е имало вътре. След това, посредством серия от още гардероби и прехвърляния розовата вратовръзка се е озовала на врата на Алесандро, който я носи гордо (въпреки че ми довери, че я е намерил в картонената кутия за карнавали, заедно с палячовските костюми). Това е класическа „верига на облеклото”, текстилен вариант на най-известната хранителна верига. В случай, че се прекъсне, Италия ще остане гола.

Съществуват същински отстъпници (онези, които хвърлят и се обличат само в нови маркови дрехи), и изцяло възползващите се (онези, които не купуват нищо, а наследяват всичко). По-голямата част от нас, въпреки това, играят и двете роли. Аз раздавам сака и вратовръзки, но наследявам дъждобрани. Има такива, които прехвърлят обувки, но получават блузи. Познавам лели, които отстъпват на племенниците, които оставят на сестрите, които раздават на приятелки, които подаряват на бедните, които вдъхновяват стилистите, които рисуват дрехи, които лелите ще купят. Ето това е т.нар. „верига на облеклото”. С нея трябва да се занимае индийската философия.

Стана дума за Пазителите, които не искат да хвърлят нищо. Сега да се изправим пред Унищожителите, които трябва да изчерпят всичко.

Мисля, че сте ги срещали или пък направо се крият в дома ви, преоблечени като съпрузи и деца. Унищожителите обичат да приключват нещата: пасти за зъби,

шампоани, самобръсначки, книги, ястия. Изчерпването им дава физическо удоволствие. И обратно, идеята да започнат втора тубичка с паста за зъби, когато първата съдържа още малко паста, ги дразни. Да отворят второ шише с шампоан, когато под душа има едно полупълно, не ги вдъхновява. Никога няма да го направят. А ако някой друг го направи, ще се ядосат.

Изучаването на тези персонажи е очарователно. Поведението на Унищожителите се колебае между едва доловима невроза и похвална пестеливост. Не обичат да го обсъждат обаче. Предпочитат да обхождат къщата като пантери в търсене на нещо, което да приключат, и да изхвърлят: първо място сред предпочитаните жертви държат вчерашните вестници. Направлението невинаги е боклукът. Понякога продуктът може да се сложи на място. Книгите например се озовават в библиотеката, а сидитата при дисковете. Важното е да бъдат приключени, изчетени, изслушани.

Искате ли да знаете дали живеете с Унищожител? Не е трудно. Гледайте как се държи сутрин. Ако настоява да използва флакона с пяната за бръснене, докато не започне да излиза само белезникав пушек (ужасно вреден за озоновия слой), човекът трябва да бъде държан под наблюдение. Ако използва еднократната самобръсначка докато ръждяса, няма съмнение: той е един от тях.

„Изчерпването” е кодовата дума за Унищожителя. Не ги засяга особено, че междувременно изчерпват търпението на близките си. Тези персонажи, между другото, невинаги са зрели хора или възрастни: съществуват и младежи, които страдат от същия синдром (и после се питат защо не си намират гадже). Както казах, не говорят с удоволствие за това, но ако бъдат хванати на

местопрестъплението, признават, че намират за успокояващ жеста на хвърлянето, разопаковането, слагането на място, затварянето. Признавам си, че в известна степен ги разбирам - в един свят, пълен с предмети, си е необходимо да се защитава по някакъв начин.

Друга фигура от изключителен интерес е Органайзера. Навремето беше определян като „подреден човек”. Но подредените хора вече ги няма. Изчезнаха така, както началник-службата (сега има мениджър). Техните изтънчени фиксидеи обаче продължават да тормозят приятели и роднини.

Един очарователен случай е Органайзерът по автомобилите. Ако влезете в неговата кола и преместите нещо, се изнервя. Органайзерът по бюрата поддържа точно количество от моливи, химикали, ножици, гуми и лепила: единствено присъствието на един син вкъщи, който счита това бюро за същинска територия за грабеж, успява да го излекува от тази му мания. Съществува и Органайзер по кухните, който естествено не готви. Стига му да дава съвети на съпругата си /гаджето си/партньорката си за подреждането на различните прибори, или пък се посвещава на ужасно безполезна дейности, като изсипването на половин минерална бутилка в друга, така че да получи пълна бутилка.

Симпатичен е Органайзерът по гардеробите, който си мисли, че знае точното място за дрехите на цялото семейство. Не е рядкост да го изненадате, докато обикаля и разнася тук и там гащите и обувките на жената пред изумения поглед на

котката.

Навярно сте забелязали, че всичките тези персонажи са мъже. Ако една жена в този случай наричаме най-много организирана, то един мъж си е направо Органайзер. Често пъти е безобидно, но невинаги. Като цяло, един от най-обезпокоителните персонажи е Органайзерът по счетоводство, който решава да поддържа прецизен семеен бюджет. Обхожда къщата като пантера в клетка и търси разписки и касови бележки. Идването на еврото го раздразни. Кажете му, че сте намерили 50 000 лири в портмонето: ще го видите как надава вой и се втурва към най-близката банка. Там се събират всичките Органайзери по счетоводство. А тази гледка си заслужава.

Сега е ред на Повтарачите⁵. Не се страхувайте, няма да правим проучване върху рисковете на радио-спектралното замърсяване или върху покритието на мобилните телефони. Повтарачите са онези, които повтарят нещата. Съществуват три типа: тези които мислят, че не си разбрал; тези които мислят, че си разбрал, но все пак повтарят, и онези, на които просто им харесва да повтарят.

Първият синдром е често пъти с професионален произход: лекари, адвокати, преподаватели и военни са убедени, че говорят на хора, които схващат малко, и това малко не го запомнят. Така свикват да повтарят. Първоначалният педагогически замисъл е достоен за похвала. Но тези хора повтарят нещата и на близките си (които са разбрали чудесно) и по принцип на всеки, който им пресече

⁵ *Ripetitore* (Повтарач) със значение на *телевизионна кула* в ит. ез.

пътя. Познавам един главен лекар в болница, който преди всяко твърдение прави прелюдия. Щом отвори устата си, приятели и роднини дават признаци на неразположение (които той пренебрегва).

Вторият тип Повтарач⁶ е още по-коварен. Знае, че вие сте разбрали, но така или иначе повтаря. Садизъм ли е, безразличие ли е или чиста злоба... Трудно е да се установи, но всеки италиански офис е снабден (по закон) с един такъв персонаж, който може да изпълнява и функцията на противопожарна аларма: започва да говори и всички напускат сградата.

Третият тип Повтарач е най-интересен от научна гледна точка. Роднините, като изключим всяка физическа и психическа причина, стигат до извода, че бабата/таткото/лелята се забавлява да разказва едни и същи неща. Както разказвачите на приказки от едно време, обича да се връща отново към анекдоти и ситуации, като ги обогатява с детайли. Откритието създава двойно усещане. От една страна, е удоволствие да знаем, че бабата/таткото/лелята пази непокътнати умствените си способности. От друга страна, не се знае как да избягаме от това. Да повторим „Вече го разказа“ не е учтиво. Да се опитаме да му запушим устата е незаконно. Не остава друго освен бягството. Важното е да не вдигаме шум.

Ако ме питат кои са нещата, които оценявам най-много у англичаните, бих отговорил: езикът, чувството за хумор и несъвършенството. Това последно качество включва в себе си другите две: английският език в крайна сметка е една

⁶

прекрасна верига от неточности (помислете си за разликата между писане и произнасяне), а чувството за хумор е умението да се усмихваш на дисхармонията на света. Но несъвършенството стига и по-далеч. То е толерантност, уважение към вече използваното и внимание към следите на времето. То е способност да ни вълнува стоката, а не опаковката.

Несъвършени са старите мебели, които чакат да се превърнат в антики; несъвършени са шест стола, които не са идеално еднакви около масата. Несъвършен е фотьойлът, който носи следите на употребата (трябва да се постави до наскоро тапициран фотьойл, така че да изпъкнат и двата). Несъвършена и благородна е обувката, която е вървяла вместо да спи на витрината.

Лорд Брумел, когато е карал слугите си да обличат новите дрехи, не се е държал като човек на изкуството, държал се е като англичанин. Днес тези практики са изчезнали – няма го вече Бо Брумел, и най-вече няма ги слугите – но основната идея е останала. Англичаните оценяват безформените пуловери, избледнялото палто, книгите, пълни с отпечатьци от пръсти (*well-thumbed*). Познавам хора в Италия, които, само и само да не похабят книгата, не биха я прочели; и които хвърлят пуловера при първото подозрение, че е протрит на лактите, като не знаят, че това е аристократичен белег, който не може да бъде закупен с пари. Преди години казах на Монтанели, че ми харесва кадифеното сако, което носи. Той ми отговори, че не мога да си го позволя. Били са му необходими петдесет години, за да го направи такова.

Разбира се, често пъти англичаните преувеличават и съвършенството се превръща в немарливост. Но върху този урок трябва да се поразсъждава. Ако в

мокета (*carpet*) на много британски къщи са се загнездили тревожни неща, то гробищният блясък на много италиански подове ни изумява. Същото важи и за автомобилите. Малък белег върху каросерията не е трагедия, а е медал за храброст. Кажето го на мъжа Ви следващия път, когато пресметнете лошо разстоянията.

Какво трябва да правим със старите поздравителни картички? Едно време е имало огнище, което е разрешавало по ритуален начин тези въпроси: гори ги и готово. Днес има радиатори, които обаче не изпълняват тази функция със същата ефикасност. Сложете тридесет поздравителни картички за Коледа върху един калорифер и ще си останат там да се сушат до Великден, като същевременно ви напомнят за времето, което отминава. В такъв случай, ето едно предложение. Вземете ги и ги разучете. Има всякакви.

Дори в една обикновена поздравителна картичка ние, италианците, потвърждаваме нашата фантазия и оригиналност (тази, която очарова и притеснява света). Най-любопитните картички пристигат от Драскачите - хора които са се подписали с левия крак, така че семейството трябва да наеме частен детектив, за да разпознае подателя. Интересни са Фотографите, които отпечатват картичка със снимка на семейството. Ако искате да бъдете коварни, не гледайте децата, които обикновено са милички. Гледайте колко посивели коси са му се появили на него и колко разтревожено лице има тя. Също така очарователни са Мултипликаторите, или с други думи онези, които използват фирмената картичка, като забравят, че

още десет колеги са направили същото. Например аз имам една колекция от картички Бокони, Майкрософт, Омнител, Туринг клуб, Змау е Рицоли. Ако някой се интересува, предлагам размени.

Интересни са Художниците, които изпращат ексцентрични и неразбираеми поздравителни картички, както и Техничарите, които са изпринтили върху картончето дори и собствения си подпис. Касиерите пък изпращат анонимно поздравление, но прилагат визитна картичка (която обаче се загубва в плика). Поразяващи, на последно място, са Разчувстваните, които не се обаждат през цялата година и после изпращат много сърдечна картичка, от която се оказва, че не могат да живеят без вас. Ако искате да опитате „огнената техника” (може и върху котлона на кухненската печка) ще видите, че този тип картички горят толкова добре, че чак ти пълнят душата.

С времето забелязах, че съм развил една любопитна философия. Предпочитам да подарявам и да получавам, когато ми падне, и съм предубеден към коледните подаръци. Това най-вероятно е наследство от детството. Тъй като съм роден на 26 декември, винаги съм си мислел, че освобождаването от коледното задължение е било моя привилегия, начин да бъде компенсиран общият подарък, който получавах. И не само това – обичам фантазията и разбирам креативното прехвърляне (ти ми поднасяш подарък, а аз го давам на нея; аз им подарявам нещо, те го раздробяват и правят много подаръчета за томболата). Ако мислите, че това

прави от мен ексцентрик, почакайте. Има и друго.

Харесва ми това, което съпровожда подаръците. Цветната хартия не ме интересува (който я нагъва и я пази в едно чекмедже, има спешна нужда от куче или гадже). Очароват ме, обаче, опаковките и опаковането. Често пъти всъщност те са по-дълготрайни от подаръците, които съдържат.

Едно време от „Спуманти Ферари“ ми изпращаха две коледни бутилки, поставени в дървена кутия. Бутилките бяха изпразнени и рециклирани, дървените кутии още запълват нашия къщен живот (в тях държим визитни картички, стари тефтери, играчки). За Коледа ми изпратиха от „Енел“ един чифт ботуши, предназначени за авантюристичен ел. техник. Не знам какво ще правя – винаги бих могъл да изкача един ВЕЦ в Мато Гросо – но вече съм използвал интересната прозрачна кутия, в която се намираха. Накрая „Бенетон“. Три години поред ми подаряваха пуловер в здрава картонена кутия. Този път в Тревизо решиха да преведат равностойна на подаръка сума на агенция към ООН. Добре направиха и им го написах. Но сега къде да слога разписките?

Една малка книга с голям успех във Франция – „Първата глътка бира и други малки удоволствия на живота“ (автор Филип Делерм), ни обяснява, че съществуват действия, от които всички, или почти всички, извличаме удоволствие. Накратко, това е пътеводител на минималистичния хедонизъм, който ни обяснява колко е хубаво да обличаш първия есенен пуловер, да държиш в джоба ножче, да миришеш

ябълките и да слушаш радио в колата. Би трябвало списъкът да е убедителен, като съдим от продажбите на книгата. Въпреки това си позволявам да добавя още едно малко удоволствие и да го предложа на читателки и читатели. Става дума за това: да изхвърлиш лекарствата. Операцията трябва да бъде извършена с тържественост, като минавате от гардероб на чекмедже, от шкаф на шкафче. Трябва да четете срока на годност – често пъти невидим, за да увеличите удоволствието от търсенето – и да напъхате изтеклите продукти в един чувал. Обезболяващи с антихистамини, антибиотици с приспивателни, бонбони с капки, помади със сиропи. Важното е да получите една хубава руска салата и с нея да се отправите към кутиите, разположени пред аптеките. Заслушайте се в чудесното звътене на непотребните лекарства, които падат. Това е преоткритото здраве, което по изключение е решило да вдигне шум.

Да е ясно: не приканваме към консумация на лекарства, която в недалечните години създаде дупки в бюджета и Поджолини. Много от тези лекарства не е трябвало дори да купувате, вашият лекар можеше да мине и без да ви ги предписва, но от момента, в който заемат чекмеджетата вкъщи, е трябвало да ги махнете, като избягвате да купувате други, когато не е необходимо.

Наблюдавайте тези химически трупчета, докато се насочват към „мястото на заравяне”. Много от тях са били отворени и веднага изоставени (продуктът е бил толкова ефикасен или изцяло ненужен?). Други представляват недокоснати опаковки (вие сте от онези, които купуват лекарства, четат упътването, притесняват се и не взимат нищо). Само някои продукти са били закупени, използвани и са послужили за нещо. За тях може да договорите погребение с военни почести.

Докато изхвърляте последното хапче, имитирайте фанфари, благодарете и се насладете на всичките болести, които вече нямате.

Беше неизбежно... На четиридесет и пет години се хванах и аз. Това е една слабост на поколенията, която ви моля, ако можете, да простите. Не говоря за краен ентузиазъм по продавачки и детегледачки, нито към тоалетни води и бои (държа си на металическото сиво). Говоря за неподобаващите спортни страсти.

Преди няколко дни се озовах случайно върху планински велосипед с уокмен на главата и бях доволен. Вярно е, че планинският велосипед спазваше безопасна дистанция от планините, но случката въпреки това е сериозна. Бих могъл още да ви кажа какво слушах, докато въртях педалите, но не искам да влошавам положението.

Защо хората, които минат четиридесет години, правят тези неща? Вероятно защото чувстват времето, което минава (а пък и все някой трябва да отиде за хляб). Бедата е, че тези подвизи не са извършвани с лекомислието на 20-годишните. Има някакъв вид мрачна решителност при 40-годишните спортни натури. Някои продължават и се превръщат в малки Проди (или Бацоли, който казва, че е обходил Доломитите на колело). На други им стига да правят смях на децата. Защото децата гледат и съдят (съпругите нямат нужда да гледат: преценяват и толкова). Татко на колело е голямо шоу (на тръгване), и лицето му напомня това на Покемон след битката (на пристигане). Отбележете добре – винаги съм извършвал спортни

дейности както мнозина от моето поколение. През годините отнесох много ритници в пищялите, топчета в корема, тенис-ракети по главата. Карам ски от дете и съм се състезавал във всички възможни спортове - от дама до аматьорски футбол в трета група. Но тогава имах непринудеността на годините: тренировката, екипировката и облеклото бяха от второстепенно значение. Четиридесетгодишният, който пробва нов спорт пък превръща собственото си безпокойство в покупки. И след това, за да оправдае похарченото, страда, поти се, навива приятелите да правят същото. Обичайте го, защото да караш колело в крайна сметка е противоотрова срещу опита да боядисаш косата си. Потим се и всъщност поемаме риск да се обезличим, да загубим достойнството си.

Една приятелка има недисциплинирано куче (Риган) и решава да го подложи на дресировка. Но не е убедена. Изглежда ѝ насилие. Посещава уроците със загриженост, не спира да задава въпроси. Скоро дресьорката разбира, че ще има двама ученици – кучето и приятелката ми. При поредното възражение избухва: „Знаех си, още една демократична господарка”.

Анекдотът е поучителен и описва все по-често срещано явление: опитът да се очовечат животните. Каквито и да са животните, те не са глупави и с радост се възползват. Нашите крайности придобиват различни форми, облеклото за пудела е класика, но вариациите са почти безкрайни.

Семейство Севернини например е ядосано, защото бялата домашна котка

(Мину) робува на една жълта котка натрапница, която пристига от покривите (Лулу). След три месеца схватки Мину всъщност реши, че Лулу е по-силна и ѝ дава път – пред паницата и в най-добрите ъгли на балкона. Това не ни харесва и по тази причина се опитахме да държим Лулу надалеч. Но опитът да наложим демокрация по таваните е смешен. Откакто свят светува, малките котки дават път на големите котки. Същото правят лъвовете в саваната (и като се замислим - в много фирми се случва същото, дори при липса на хищници).

Прехвърлянето на човешките правила към животните е един вид егоизъм, маскиран като чувствителност. Тротоарите на Милано са пълни с изпражнения. И ако аканото несъмнено е кучешко, вината със сигурност е наша (защото не го събираме и защото не порицаваме онези, които не го събират, защото задържаме насила големите кучета в малки апартаменти). Малкото зелени пространства на града са недостъпни поради тази причина: отстъпваме тревата на кучетата и я отнемаме на децата. Но кучетата и в този случай не носят отговорност. Ако бях лабрадор и имах на разположение детска площадка, нямаше да се поколебая да я използвам като тоалетна.

Госпожата с кучето. Сещате ли се? Тази, която води животинката по улицата и в обществените паркове, и се възползва, за да дефилира малко. Едно време ѝ стигаше да обуе неподходящите обувки и прекалено елегантни за случая дрехи. В последно време си е изградила навика да си слага каишката през рамо, сякаш е лисича яка (или медицински слушалки).

Ето това би могло да бъде обяснение. Ефектът от „Спешно отделение”, който поразява току-що дипломиралите се по медицина: слушалките, които на д-р Грийн

никога не падат, но в действителност непрекъснато падат (защото не са направени да се закачат по този начин). Този инструмент удостоверява „Аз съм лекар“ (не случайно е включен във всяка опаковка „Чичо Доктор“). Каишката уверява: „Вижте, че имам куче и го водя наоколо със забележителна непринуденост“.

Да е ясно: обичам кучетата и в края на краищата и тези, които ги водят на разходка. Това, което не понасям, е парадирването и немарливостта, която често ги придружава. Собствениците на кучета в големите градове на Запад носят със себе си лопатка и плик и събират отпадъците (технически термин: акано) на невинното животно. Не и в Милано. Когато бедничкият фокстериер нацапа тротоара Жената, (и Мъжът!) с Кучето отпраща напред. Резултатът е гаден. Вървете по обновения булевард „Лоди“ в Брера или около съдебната палата и ще разберете за какво ви говоря. Не са послужили молбите, укорите, жалбите, телевизионните предавания, печатните кампании, асоциациите за правата на пешеходеца.

Остава едно драстично решение: каишката. Не за кучето, а за стопанина. Вместо да му я оставим през рамо, да му я сложим на врата. След това да паркираме човека пред един магазин. Не е необходимо да бъде върху кучешка постеля. Стига да гледа наоколо и да разсъждава. Ако иска да лае, няма проблем. Няма да ни трогне.

Филмът „102 далматинци“ разтревожи приятелите на животните. Има риск от ново вманиачаване по далматинците, последвано от изоставяне. Има ли почва това със сигурност благородно притеснение?

Не съм в състояние да отговоря, но мога да приложа личен опит. Всъщност от известно време притежаваме далматинка – Луна. Или още по-добре казано - тя ни притежава. Бих казал, че тя е царицата на дом Севернини (но господарките не си хрускат палатите). За Луна, уверявам ви, няма и най-малък риск от изоставяне, а за мен в по-голяма степен, ако проявя намерения от този род.

Знам твърде малко за кучетата, за да поучавам. Но три-четири неща мисля, че мога да кажа на родителите, които очакват разрешението на децата, за да си вземат далматинец. Първото: става дума за едно извънредно любвеобилно и определено умно куче. Ако не направи нещо, то е, защото няма желание. Рие повече дупки от стопер на „Милан”. Не случайно градината на къщата изглежда като игрището на „Сан Сиро” след дерби. Обича ръкавици и шапки – те са нейният любим снакс. Обожава децата. Луна е звездата на основното училище на Борго Сан Пиетро (Крема), на изхода я заобикалят пищящи малчугани. Не е куче, което да държим в къща или апартамент, ако не е за кратко време. Според мен малката (условно казано) далматинка е създадена, за да тича, а да се кара колело с нея на каишка е сякаш да караш водни ски.

Накрая реших, че Луна е духовита. Преди няколко дни ми дойде на гости един телевизионен екип от Интер ченъл, за да говорим (естествено) за „Интер”. Седнахме в градината. Първият въпрос беше: „Вие писахте, че светът се дели на две. На такива, които обичат „Интер”, Лондон и котките. И такива, които харесват „Ювентус”, Париж и кучетата. Потвърждавате ли?” Интервюиращата не беше приключила да говори, когато Луна се влезе в кадър, облиза камерата, олигави оператора и се настани между краката ми. А аз - там - щастлив, че съм опроверган

от едно чернобяло куче. Това е върхът!